

Vastamediat houkuttelevat lupauksella paljastaa vallanpitäjien valheet

Tiivistelmä ja avainkäsitteet

Propaganda ja misinformaatio eivät ole uusia ilmiöitä, mutta ne ovat nousseet viime aikoina enemmän esille. Esimerkiksi vuoden 2016 Yhdysvaltain presidentinvaaleihin liittyen liikkui erilaisia valeuutisia. Valeuutiset leviävät usein nopeasti, kun taas niitä kumoavat faktantarkistukset eivät.

Usein puhutaan valeuutisista, vaikka menestyneimmät valeuutiset eivät suoraan valehtele. Sen sijaan niissä jätetään tietoa kertomatta, kerrotaan huhuja ja arvailuja tai rinnastetaan epävarmat tai epätodet tiedot ja faktapohjainen tieto tasa-arvoisina. Vastamediat nostavat valtavirtamedian uutisia esiin valheina ja tarjoavat omia uutisiaan vaihtoehtoisina selityksinä. Vastamediat kirjoittavat erityisesti neljästä eri teemasta: identiteettipolitiikasta, geopolitiikasta, ilmastonmuutoksesta ja maailmalla tapahtuvasta muuttoliikkeestä.

Vastamediat vastustavat "vallanpitäjiä", eli päättävässä asemassa olevia demokraattisia, tutkimukseen ja asiantuntemukseen nojaavia toimijoita. Vastamedioiden kritisointi on vaikeaa, koska niiden esittämien valheellisten tietojen esiin nostaminen aiheuttaa puolustusreaktion: kritiikin esittäjä yrittää vain hyökätä vastamediaa vastaan, koska totuuden ei haluta tulevan ilmi. Totuuden paljastaminen ei ole vastamedioiden pääasiallinen tavoite, vaan lukijoiden käännäminen vallanpitäjiä vastaan ja valjastaminen vastamedian oman agendan levittäjiksi.

Disinformaatio = Virheellinen tieto, jonka levittäjät tietävät, että tieto on väärä.

Faktantarkistus = tiedon todenperäisyyden tarkistaminen

Julkaisu = Julkaistu teksti/video/kuva. Julkaisulla voidaan tarkoittaa myös toimijaa. Esim. MV?!-lehti on verkkojulkaisu.

Misinformaatio = Virheellinen tieto, jota ei ole jaettu tarkoituksellisesti vääränä tietona.

Propaganda = mielipiteiden ja ajatusten muokkaamiseen pyrkivä ajatusten/aatteiden levittäminen

Valeuutinen = Uutinen, joka ei ole tosi.

Vallanpitäjä = Ihminen tai ryhmä ihmisiä, joka on vallassa ja päättää asioista.

Valtavirtamedia/valtamedia = Perinteiset tiedotusvälineet (sanomalehdet, TV, radio), jotka ovat vakiinnuttaneet paikkansa yleisessä keskustelussa ja tiedonvälityksessä. Esim. Yle, Helsingin Sanomat ja perinteiset uutislähetykset TV:ssä ja radiossa ovat valtavirtamediaa.

Vastamedia = Vastamedia ui valtavirtamediaa vastaan, eli tarjoaa vaihtoehtoisia selityksiä valtavirtamedian uutisille. Valtavirtamedia ei vastamedian mukaan halua paljastaa koko totuutta.